

č. 113/1926 Sb.), uchazeč(ka) o místo sekundárního lékaře v civ. stát. léčeb. a human. ústavech a ve všeobecné nemocnici v Praze a o místo asistenta na státních babických školách (§ 5 nař. č. 21/1927 Sb.), uchazeč(ka) o místo ošetrovatelské v civ. stát. léčeb. a human. ústavech a ve všeobecné nemocnici v Praze (§§ 4 a 57 nař. č. 22/1927 Sb.). V zemských službách moravských jest zaveden c. pro ženské zaměstnance v kancelářské službě zvláštními usneseními zemského sněmu a výboru, která zachovávajíce povinnost c-u poskytují zaměstnankyni v případě provdání odbytné. Učitelky veř. ob. a obč. škol, na něž se vztahuje odst. 1 § 1 zák. č. 104/1926 Sb. (učit. zák.), mohou se provdati (podle § 17 učit. zák. platí pro ně předpisy služ. pragm. učit., zák. č. 319-1917 ř. z.), učitelky nestátních veř. ob. a obč. škol na Slovensku a Podkarpatské Rusi nebyly vázány c-em ani před účinností zák. č. 455/1919 Sb. (Srov. nál. n. s. s. č. 3727 Boh. adm.) Pro některé obory služby jest předepsáno, že svobodní zaměstnanci mohou se oženiti jen s úředním povolením, ku př. gážisté mimo služební třídy sborů stráže bezpečnosti (§ 25 nař. č. 295-1922 Sb.; ku přijetí se však svobodný stav nepožaduje), příslušníci četnictva, nejsou-li definitivní a nedovršili-li čtyřletou službu u četnictva nebo 30. rok věku (§ 24 zák. č. 299/1920), naddozorci pohraniční finanční stráže (§ 12 služ. předpisu č. 21134/1907 min. fin.; nedefinitivním příslušníkům pohraniční finanční stráže se povolení k sňatku vůbec neuděluje), svrchu uvedení zaměstnanci v civ. stát. léčeb. a human. ústavech, babických školách a ve všeobecné nemocnici v Praze, jichž služební poměr se ukončí odepřením souhlasu k ponechání ve službě v případě sňatku (§ 27 nař. č. 21/1927 Sb., resp. §§ 35 a 79 nař. č. 22/1927 Sb.). Připomenouti jest, že zaměstnankyně státních drah nemohou se provdati bez předchozího svolení příslušného úřadu železničního. Event. svolení ke sňatku vyžaduje však, aby se žadatelka reversem zavázala, že souhlasí se zrušením služebního poměru 3měsíční výpovědí; reversem vzdává se současně i svého pensijního oprávnění, jak praxe důsledně z předpisů služebního řádu pro zaměstnance státních drah vyvozuje (viz i rozsudek nejv. soudu Váž. civ. č. 3532). Jen se svolením příslušného politického úřadu II. stolice, příp. vojenského úřadu mohou se oženiti osoby, které nesplnily řádné odvodní povinnosti, dále osoby odvedené,

kteřé nenastoupily presenční službu, a vojenské osoby z povolání (§ 36 br. zák. č. 193/1920 Sb.).

Richard Holl.

Celní právo

viz Právo celní.

Cenové soudy lidové.

byly zřízeny zák. z 28. V. 1919, č. 299 Sb., a měly přechodnou působnost. Prov. nař. bylo vydáno pod 21. VI. 1919, č. 347 Sb. C. l. s. byly povolány rozhodovati spory o zaplacení náhrady za to, že někdo za války do 28. X. 1918 zaplatil hotově nebo směnou přílišnou cenu za předměty potřeby, nepřevyšovala-li vymáhaná náhrada 10.000 K. (Pro vyšší nároky z tohoto důvodu zůstal příslušným sborový soud I. stolice.) Zřízeny byly při každém okresním soudu pro jeho obvod (§ 1 zák.). C. s. l. působil jako rozhodčí soud a skládal se z předsedy, jímž byl přednosta okresního soudu, jeho náměstků ze samosoudců tohoto soudu a 12 přísedících. Přísedící jmenoval přednosta okresního soudu, a to 3 z obchodníků a živnostníků, 3 ze zemědělců, 3 z dělníků a 3 z osob s pevným platem, v posledních dvou skupinách po jedné ženě, ve všech skupinách z osob navržených odbornými nebo, nebylo-li jich, politickými organizacemi každé skupiny. Nebyl-li po vyzvání podán návrh, jmenoval je přednosta sám podle své znalosti okresu. Podrobnější podmínky pro jmenování byly v § 3 zák. a § 1 nař. Předpisy j. n. o odmítnutí a vyloučení soudců platily o přísedících. Místně příslušným byl soud, v jehož obvodu se zdržoval žalovaný (§ 2 zák.). Žaloby musely býti podány do 6 neděl po počátku působnosti zákona, tedy do 28. VII. 1919, jinak nárok propadl. O žalobách bylo nařízeno napřed smírné jednání, ke kterému byli přizváni všichni přísedící. Předseda rozdělil jednání o smír mezi ně. Došlo-li ke smíru, byl sepsán o něm zápis pod dozorem předsedovým. O žalobách, o nichž nebylo dosaženo smíru, nařídil předseda ústní jednání. O nárocích do 5000 K rozhodoval tříčlenný senát (z předsedy a 2 přísedících, jednoho ze spotřebitelů, druhého z výrobců neb obchodníků), o vyšších pětičlenný senát (z předsedy a po dvou přísedících z každé skupiny). Řízení bylo podle obdoby civ. řízení soudního, a to do 1000 K ve věcech nepatrných, jinak řád-

ného. Z nálezu bylo se možno odvolati ke sborovému soudu I. stolice, převyšovala-li vymáhaná náhrada 1000 K (§ 9 zák.). Příkladně souzenou nebo smluvenou náhradu bylo složiti do 14 dní u cenového soudu. Z ní připadlo 10% do úřední zálohy okresního soudu, 40% bylo odvésti ministerstvu sociální péče pro nemajetné děti osob, které padly ve válečné službě nebo jí nebo nemocí s ní související staly se neschopnými k výdělku, nebo pro jinou všeobecnou sociální péči. Zbytek vydal soud žalobci. Stejně to platilo, byl-li spor projednán sborovým soudem I. stolice proto, že vymáhaná náhrada byla přes 10.000 (§ 11 zák.). Zákon stanovil v § 13 beztrestnost pro činy proti §§ 19 a 20 c. n. z 24. III. 1917, č. 131 ř. z., a obdobným ustanovením c. n. č. 261/1918, 288/1915 a 194/1914 ř. z., byl-li přeplatek složen u cenového soudu; bylo-li třeba, byl c. l. s. povolán; určiti usnesením tento přeplatek. Antonín Hartmann.

Ceremoniál.

Jest to souhrn obyčejů, které jsou při jistých příležitostech zachovávány.

C. státní (zvaný někdy také veřejným nebo politickým) obsahuje v první řadě obyčej z velké části na tradici se zakládající, které se týkají veřejného vystupování hlav států (panovníků, regentů, presidentů republik a jiných šéfů států). Zvyklosti ty bývaly dříve zahrnovány do t. zv. c-u dvorního. Pocty a prerogativy diplomatických zástupců při výkonu jejich funkce řídí se podle c-u diplomatického. Někdy bývá zvláště ještě lišen c. vojenský a námořní, který upravuje vojenské pocty, příslušející reprezentantům cizí státní moci (hlavám států, členům panovnických rodin, diplomatickým nebo i konsulárním zástupcům v úředním poslání, cizím vojenským a námořním jednotkám).

C. dvorní (v republikách v praxi zvaný protokol). Obsahuje jednak různé zvyklosti týkající se t. zv. honneurs royaux, čestných výsad, které se mezinárodní courtoisií přiznávají některým suverénním státům. Jde o prerogativy kdysi velikého významu, dnes však již překonané. Stát, kterému tyto pocty příslušely, měl, pokud šlo o etiketu, přednostní postavení před státem, kterému se nepřiznávaly. Panovníku jeho příslušela různá čestná práva (na př. oprávnění užívati oslovení „bratře“ nebo „sestro“ ve styku s ostatními suverény

majícími aspoň titul královský) a dnes zejména hlavně praktické právo vysílati diplomatické zástupce I. třídy (velvyslance). Honneurs royaux přiznávají se papeži i republikám: Francii, Švýcarsku, Spojeným Státům Severoamerickým, Polsku a j. Do dvorního c-u příslušejí i pravidla týkající se titulů užívaných panovníky, členy panovnických rodin, ostatními šefy států a papežem. Někteří panovníci nosí dosud tituly církevní (na př. španělský král). Některé státy republikánské (Bolívie, Peru, Venezuela) přiznávaly i presidentům republiky různé tituly jako projev vděčnosti za zásluhy o vlast. V korespondenci navzájem užívají hlavy států titulů, označujících různé stupně příbuzenství anebo přátelské svazky. — C. dvorní upravuje dále pocty, které jsou vzdávány cizím suverénům na jejich cestách v cizině, pokud necestují na zapřenou (inkognito). Hlavy států si obyčejně oficiálně oznamují důležité události politické, panovníci pak i události rodinné. Tak se notifikují změny na trůně, jmenování regenta, abdikace panovníkova, volba presidenta republiky, narození, úmrtí, sňatek v panovnické rodině atd. Pokládali se ode dávna panovníci evropští za členy jediné rodiny. Dnes se notifikují republikám a republikánskými státy jen důležité události politické. Podle dávných tradic zasílají si hlavy států navzájem blahopřejné projevy (u příležitosti výročí narození, Nového roku a šťastných událostí rodinných nebo politických). Při příležitostech neštěstí (úmrtí, atentáty, nehody, živelní pohromy atd.) zasílají si projevy soustrasti. Za zemřelého panovníka nařizuje se pravidelně v ostatních monarchických státech dvorní smutek. Při různých příležitostech (na př. ofic. návštěvách) ozdobují se hlavy států navzájem řády a udělují si různá vyznamenání a dary.

C-em diplomatickým upraveny jsou pocty a čestné prerogativy, které se přiznávají jednotlivým třídám diplomatických zástupců cizích států při výkonu jejich funkce. Tyto formality týkají se způsobu přijímání jejich hlavou státu a ministrem zahr. věcí, sestavování pořadí mezi nimi, etikety při slavnostech, jimž jsou přítomni, obřadných návštěv a z části i vojenských poct atd. Částí diplomatického c-u jest t. zv. c. de chancellerie nebo (protocole diplomatique). Při něm jde o formy, jež třeba dodržovati při úřední korespondenci, zdvořilostní formule, tituly, čestná označení atd.